

Düzce İli Fındık YetiştiriciliğiHülya ÜNVER^{1*}¹Düzce Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Düzce*Sorumlu yazar (Corresponding author): hulyaunver@duzce.edu.tr**Geliş Tarihi (Received):** 12.11.2023**Kabul Tarihi (Accepted):** 15.12.2023**Özet**

Düzce ili Türkiye'nin fındık üretiminde önemli bir yere sahiptir. Binlerce yıldır fındık yetiştiriciliği yapılan Karadeniz kıyıları fındığın (*Corylus avellana* L.) doğal yetişme alanıdır (Özbek,1978). Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Düzce ili, bölgenin kıyı kesimlerinde görülen nemli ve fazla sert olmayan iklimin etkisi altındadır. İlin sıcaklık ortalaması 13,0 °C, yağış ortalaması 823,7 kg/m² ve nispi nem %75'dir. İlin genel ekonomik yapısı tarım, ticaret ve kısmen de olsa sanayiye dayanmaktadır. En önemli tarım ürünü fındıktır. Ülkemizde 38 ilde gerçekleştirilen fındık üretiminde Düzce ili 83.052 ton ile üretim %11'ini karşılamaktadır. Düzce ili fındık üretiminin %35,16'sı Akçakoca ilçesinden karşılanmaktadır. Bunu %20,06 ile Merkez ve %14,28 ile Yığılca ilçeleri izlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Fındık yetiştiriciliği, Düzce, Karadeniz bölgesi**Hazelnut Growing in Düzce Province****Abstract**

Düzce province has an important place in Turkey's hazelnut production. The Black Sea coast, where hazelnuts have been cultivated for thousands of years, are the natural growing area of hazelnuts (*Corylus avellana* L.). Düzce province, located in the Western Black Sea Region, is under the influence of the humid and not too harsh climate seen in the coastal parts of the region. The average temperature of the province is 13.0 °C, the average precipitation is 823.7 kg/m² and the relative humidity is 75%. The general economic structure of the province is based on agriculture, trade and partly industry. In the hazelnut production carried out in 38 provinces in our country, Düzce province accounts for 11% of the production with 83,052 tons. 35.16% of hazelnut production in Düzce province comes from Akçakoca district. This is followed by Central districts with 20.06% and Yığılca districts with 14.28%.

Keywords: Hazelnut growing, Düzce, Black Sea region

1. Giriş

Birçok meyve türünde olduğu gibi fındığın anavatanı Anadolu'dur. Eski dönemlerde Anadolu'da fındık yetiştiriciliği yapılmaktaydı. Enophen, M.Ö 400 yıllarında Kuzey Anadolu'da Pontus Yemişi adını verdikleri bir meyveden bahsetmiştir (Harman, 2013). Theophrastus ziraat kitabında yabancı ve kültür fındıklarını ayırarak kültür fındıklarına "Heraklit cevizi" adını vermiştir (Özbek, 1978). Özbek (1978) fındığın yabancı türlerinin Japonya'dan başlayarak Kore, Çin, İran, Anadolu ve Kuzey Amerika'da Kaliforniya'ya kadar uzayan geniş bir bölge içerisinde yayılım göstermiş olmasına rağmen, fındığın kültür kaynağının Karadeniz kıyıları olduğunu ifade etmiştir. Binlerce yıldır fındık yetiştiriciliği yapılan Karadeniz kıyıları kültür fındığının (*Corylus avellana* L.) doğal yetişme alanıdır. Fındık ılıman iklim bitkisidir ve nemli alanları sever. Yarı nemli ve kurak alanlarda sulama ile fındık yetiştiriciliği yapılabilir ancak kurak alanlarda yetiştiriciliği ekonomik değildir. Ülkemizde 40-41. enlem ve 37-42. boylam dereceleri arasında yayılım göstermektedir. Bu sınırlar içerisinde ekolojik şartlar bakımından en uygun alanlar olan Karadeniz kıyılarıdır. Karadeniz Bölgesinde kıyından 80 km içeriye ve 1200-1300 m yüksekliğe kadar olan kesimde

ekonomik olarak fındık yetiştiriciliği yapılmaktadır (Karadeniz ve ark., 2008). Özbek (1978), fındığın en randımanlı yetiştiği alanların kestane bölgeleri olduğunu; Karadeniz kıyıları, Marmara havzası, Bitlis ve Van gölü havzasında kestane yetişen alanlarda fındıkların kurulduğunu ifade etmiştir. Fındık için en ideal yıllık ortalama sıcaklık 13-16 °C'dir. Yıllık ortalama 700 mm yağış isteği bulunmaktadır ve yağışın vejetasyon periyodu içinde düzenli dağılımı yetiştiricilikte önemlidir (Karadeniz ve ark., 2008). Karadeniz Bölgesi sıcaklık ve yağış rejimi bakımından fındık için ideal yetişme şartlarını sağlamaktadır.

2. Dünya Fındık Üretimi

Sert kabuklu meyveler arasında bademden sonra dünyada en fazla yetiştiriciliği yapılan tür olan fındığın 2021 yılı verilerine göre dünya üretimi 1.077.117 tondur. Türkiye dünyanın en önemli fındık üretici ülkesidir ve üretimin %63,5'ini karşılamaktadır (684.000 t). İtalya 84.670 ton (%7,86), ABD 70.310 ton (%6,52), Azerbaycan 67.630 ton (%6,28), Gürcistan 46.000 ton (%4,27), Şili 35.291 ton (%3,28), Çin 24.422 ton (%2,27) ve İran 13.613 ton (%1,26) ile önemli fındık üreticisi ülkeler arasında yer almaktadır (Tablo 1) (Anonim, 2021a).

Tablo 1. Dünya fındık üretimi (Anonim, 2021a)

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Dünya	936.110	743.399	1.001.626	873.412	1.125.049	1.072.308	1.077.117
1	Türkiye	646.000	420.000	675.000	515.000	776.046	665.000	684.000
2	İtalya	101.643	120.571	131.281	132.700	98.530	140.560	84.670
3	ABD	28.123	39.916	29.030	46.270	44.452	64.410	70.310
4	Azerbaycan	32.260	34.271	45.530	52.067	53.793	49.465	67.630
5	Gürcistan	35.300	29.500	21.400	17.000	24.000	32.700	46.000
5	Şili	8.750	14.250	16.800	20.330	40.000	33.939	35.291
7	Çin	25.100	23.907	24.519	24.509	24.174	24.263	24.422
8	İran	13.516	14.756	12.790	13.687	13.745	13.407	13.613
9	Fransa	8.899	12.638	11.111	15.660	11.660	9.690	12.340
10	Polonya	5.422	5.526	4.635	6.640	5.440	7.600	7.600
11	İspanya	11.423	9.510	10.487	8.030	12.370	5.450	7.780
12	Sırbistan	4.151	4.142	4.196	5.428	4.949	6.689	6.242

3. Türkiye Fındık Üretimi

Ülkemizde, fındık üretimi yıllara göre değişiklik göstermekle birlikte dünya

üretimindeki lider konumunu sürdürmektedir. Türkiye fındık üretimi 7.440.473 da alanda 408.980.916 adet ağaç

(395.993.548 adet meyve veren ve 12.987.368 adet meyve vermeyen) ile 765.000 tondur (Anonim, 2022). Türkiye'de fındık yetiştiren bölgeler iki alt bölgeye ayrılmaktadır; a) Eski Üretim Bölgesi (1. Standart Bölge): Ordu, Giresun, Rize, Trabzon ve Artvin illeri. b) Yeni Üretim Bölgesi (2. Standart Bölge): Samsun, Sinop, Kastamonu, Bolu, Düzce, Sakarya, Zonguldak ve Kocaeli illerini kapsamaktadır. Türk Fındığı, Giresun ve Levant olmak üzere iki ayrı kalitededir. Giresun kalite fındık, yağ oranı ve tadı ile en üstün özellikli fındıktır. Giresun'un Şebinkarahisar, Alucra ve Çamoluk ilçeleri hariç diğer ilçelerinde, Trabzon'un Beşikdüzü, Vakfıkebir, Çarşıbaşı ve Akçaabat ilçelerinde yetiştirilmektedir. Yağ oranı düşük olan levant kalite fındık

Trabzon'un bir bölümü, Ordu, Samsun, Düzce, Bolu, Sakarya, Zonguldak ve Bartın illerinde yetişmektedir (Karadeniz ve ark., 2008). Ülkemizde 38 ilde fındık üretimi gerçekleştirilmektedir. Ordu 239.935 ton ile üretimin %31'ini, Samsun 111.701 ton ile %15'ini, Sakarya 98.469 ton ile %13'ünü, Giresun 92.305 ton ile %12'sini, Düzce ili ise 83.052 ton ile %11'ini karşılamaktadır (Tablo 2). Batı Karadeniz'de fındık tarımında meydana gelen artış Doğu Karadeniz'den gelen ailelerin bölgede fındık yetiştiriciliğine devam etmesiyle olmuştur. Batı Karadeniz'de fındık üretiminin hızlı artısında tecrübeli yetiştiricilerin yanısıra verimli taban arazilerinin (Akçakoca, Düzce, Ereğli gibi.) varlığı da etkilidir (Özdemir ve ark., 2007).

Tablo 2. İllere göre fındık alanı ve üretimi (Anonim, 2022)

İller	Alan (da)	Üretim (ton)
Ordu	2.280.227	239.935
Samsun	1.238.498	111.701
Sakarya	951.863	98.469
Giresun	1.197.697	92.305
Düzce	634.541	83.052
Trabzon	808.064	52.461
Zonguldak	278.749	33.762
Kocaeli	137.590	14.165
Bartın	90.212	12.987
Kastamonu	116.683	6.922
Artvin	190.741	5.174
İstanbul	28.024	3.185
Tokat	186.726	3.396
Bolu	24.168	1.693
Sinop	31.298	1.544
Rize	551.990	1.296
Gümüşhane	23.785	1.110

4.Düzce İli Fındık Üretimi

4.1.İlin genel özellikleri

Tarihi Hitit (Eti) Medeniyeti'ne kadar uzanan Düzce ili 15. yüzyıldan beri yerleşim alanı olmuştur. Batı Karadeniz Bölgesinin tek antik kenti olan Düzce'nin tarihi, M.Ö. 1390- 800 yıllarına kadar uzanmaktadır. İl toprakları, kıyı kesimi dışında ortası çukur, çevresi dağlarla kuşatılmış alanlardan oluşur. Kuzey kesimde Akçakoca Dağları, doğu kesimde Bolu Dağları, güneydoğu ve güney kesimde

de Abant Dağları'nın batı uzantıları yer alır. Düzce'nin denizden yüksekliği 150 metredir. Orta kesimdeki çukur alanda tarımsal üretim açısından büyük önem taşıyan Düzce Ovası yer alır. İlin başlıca akarsuyu Melen Çayı'dır. Akçakoca Dağları'ndan doğan bu akarsuyun Melen Gölü de denilen Efteni Gölü'ne kadarki bölümü Küçük Melen Çayı, bu gölle denize döküldüğü Melenazgı arasındaki bölümüne de Büyük Melen Çayı adı verilir. Tarım alanlarının sulanması ve bu alanların

taşkından korunması amacıyla Küçük Melen Çayı üzerinde yapılan Hasanlar Baraj Gölü ildeki tek yapay göldür (Anonim, 2021b). Düzce ili, Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimlerinde görülen nemli ve fazla sert olmayan iklimin etkisi altındadır. Yıllık ortalama sıcaklık 13,0 °C, yıllık toplam yağışların 823,7 kg/m² olup, nispi nem %75'dir. Düzce ilinin yüzölçümü 249.200 hektardır. İlin genel arazi dağılımı içerisinde 75.408 hektar olan işlenen tarım alanı yüzölçümünün %30,26'sını oluşturmaktadır. Düzce ili geneli meyveciliğe ayrılan alan 634.590 dekar ile

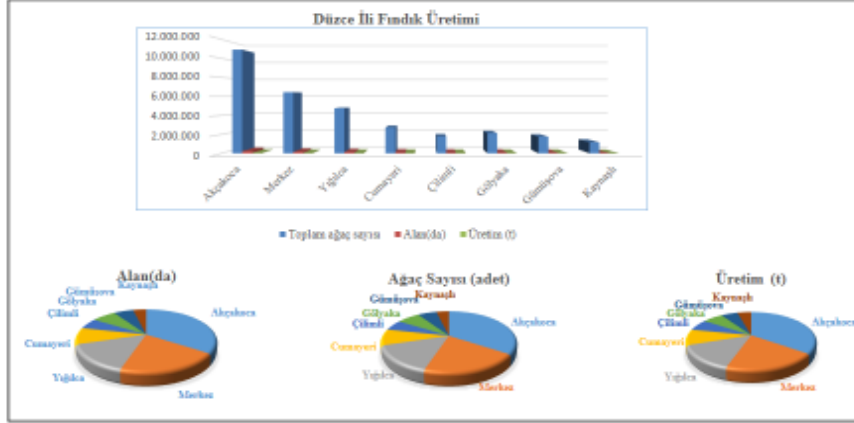
işlenen tarım arazilerinin 84,16'sını oluşturmaktadır. Üretim ve alan bakımından en büyük paya sahip olan fındıktan sonra kestane, elma ve ceviz üretim ile öne çıkan meyve türleri olmuştur (Tablo 3). Düzce ili fındık üretiminde 83.052 t üretim miktarı ile 5. sırada yer almaktadır. Düzce ilinde en fazla üretim 29.207 t ile Akçakoca ilçesinde gerçekleştirilmektedir. Bunu 16.661 t ile Merkez ve 11.864 t ile Yığılca ilçeleri izlemektedir. En düşük üretim 23.170 da alanda 2.549 t ile Kaynaşlı ilçesinde gerçekleştirilmektedir (Tablo 4, Şekil 1).

Tablo 3. Düzce ili kapama meyve bahçesi alanı ve üretimi (Anonim, 2022)

Ürün	2021		2022		2021		2022	
	Alan (Toplu) (da)	Alan (%)	Alan 2022	Alan (%)	Üretim (Dağınık + Toplu) (ton)	Üretim (%)	Üretim 2022	Alan (%)
Fındık	632.200	99,6	632.030	99,6	75.688	96,8	83.052	97,07
Kestane	180	0,03	180	0,03	704	0,90	710	0,83
Elma	259	0,04	220	0,03	314	0,40	305	0,35
Ceviz	1.653	0,26	1.594	0,25	294	0,38	316	0,37
T. Hurması	37	0,01	57	0,01	452	0,58	205	0,24
Armut	198	0,03	204	0,03	151	0,19	150	0,18
Erik	44	0,01	47	0,01	130	0,17	124	0,14
Çilek	54	0,01	53	0,01	99	0,13	96	0,11
Kiraz	7	0,001	7	0,001	94	0,12	94	0,11
Kivi	46	0,01	49	0,01	60	0,10	69	0,08
Diğer	80	0,01	92	0,01	452	0,58	441	0,51
TOPLAM	634.590	100	634.533	100	78.190	100	85.562	100

Tablo 4. Düzce ili ve ilçeleri fındık üretimi (Anonim,2022) TÜİK

İlçeler	Meyve veren ağaç (adet)	Meyve vermeyen ağaç (adet)	Alan (da)	Üretim (t)
Akçakoca	10.928.500	0	218.570	29.207
Merkez	6.446.500	0	128.930	16.661
Yığılca	4.745.500	715	94.910	11.864
Cumayeri	2.705.500	0	54.110	7.305
Çilimli	1.763.500	156	35.270	5.291
Gölyaka	2.115.500	130	42.310	5.077
Gümüşova	1.738.000	0	34.760	4.171
Kaynaşlı	1.158.500	4.510	23.170	3.476

Şekil 1. Düzce ili ve ilçeleri fındık ağaç sayısı, alan ve üretimi

Düzce ili Merkez ilçe ile birlikte Akçakoca, Gölyaka ve Yığılca ilçelerinde organik üretim yapan ve geçiş sürecinde olan fındık bahçeleri bulunmaktadır. İlçelerde organik tarım yapan ve geçiş aşamasında olan çiftçi sayıları, üretim alanı ve üretim miktarları Tablo 5’te verilmiştir.

Akçakoca’da 327, Gölyaka’da 1, Merkez’de 19 ve Yığılca’da 1 üretici olmak üzere il genelinde halihazırda 348 çiftçi organik üretim yapmaktadır ve 300 çiftçi de organik tarıma geçiş sürecindedir. (Tablo 5).

Tablo 5. İlçe Bazında Organik Fındık Üretimi (Anonim, 2021b)

Ürün adı	Ürün statüsü	İlçe adı	Çiftçi sayısı	Üretim alanı (da)	Üretim Miktarı (kg)
Fındık	Organik	Akçakoca	327	6.764,582	24.847.454,058
Fındık	Geçiş 1	Akçakoca	75	1.086,493	338.706,426
Fındık	Geçiş 2	Akçakoca	89	1.121,392	339.376,78
Fındık	Geçiş 3	Akçakoca	97	1.630,448	529.810,05
Fındık	Organik	Gölyaka	1	83,666	9.203,26
Fındık	Geçiş 1	Gölyaka	1	33,018	1.520
Fındık	Geçiş 2	Gölyaka	1	31,531	11.050
Fındık	Organik	Merkez	19	287,035	88.431,46
Fındık	Geçiş 1	Merkez	2	17,838	4.962,4
Fındık	Geçiş 2	Merkez	3	8,108	3.240
Fındık	Geçiş 3	Merkez	29	233,706	75.088,27
Fındık	Organik	Yığılca	1	33,631	19.500
Fındık	Geçiş 1	Yığılca	2	32,32	4.848
Fındık	Geçiş 2	Yığılca	1	13,343	7.800
TOPLAM			648	11.377,111	26.280.990,70

4.2. Düzce İli Fındık Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Fındıkta yüksek verim, kültürel uygulamaların zamanında ve yeterli düzeyde yapılması ve iklim isteklerinin iyi analiz edilmesi ile mümkün olmaktadır (Karadeniz ve ark., 2008). Üretim yapılan fındık bahçelerinin yaşlı olması, bahçelerde ocaklar arası mesafenin yakın olması,

budama, gübreleme, yabancı ot kontrolü, hastalık ve zararlılarla mücadele gibi kültürel uygulamaların yeterince yapılmaması, bahçelerde tozlayıcı çeşit yetersizliği ve ekolojik koşullar (ilkbahar geç donları, kuraklık vb.) fındıkta verimi etkileyen en önemli faktörlerdir. Fındık bahçelerindeki verim artışı için bahçelerin verimli çeşitler ve tozlayıcılar ile yenilenmesi, bahçe tesisinde düzenli sıralar

oluşturulması, dekara ocak sayısının 40-50'yi geçmemesi tavsiye edilmektedir (Erdoğan, 2018). Fındık bahçelerinin genelde yaşlı ve ocakların sık dikili olmasından dolayı Trabzon, Giresun ve Ordu illerindeki verim seviyesi Kocaeli, Sakarya ve Düzce illerinin verim düzeyine göre daha düşüktür. Sakarya ve Düzce illerindeki üreticilerin işletme büyüklükleri ve verim düzeylerinin daha yüksek olması bu bölgedeki dikim alanlarının artmasının en önemli nedenidir. İyi bir çiçeklenme, taç gelişimi ve ekonomik verim için fındık dallarının budamasına önem verilmelidir. Budama ile ocakların daha iyi güneşlenmesi ve havalanması sağlanarak bahçelerde verim ve kalite artmaktadır. Budama, yaprakların %75'inin döküldüğü ve bitkinin kış dinlenmesine girdiği dönemde yapılmalıdır. Fındık yetiştiriciliğinde kültürel uygulamalar oldukça yoğundur ve eğimli arazilerde zorlaşmaktadır. Eğimli bahçelerde mekanizasyonun uygulanamaması fındık yetiştiriciliğinde önemli bir problemdir. Bazı fındık üreticileri hala geleneksel yöntemlerle üretime devam etmektedir. Üreticilerin düzenli eğitim programları ile budama, gübreleme, hastalık ve zararlılarla mücadele gibi konularda tecrübeleri pekiştirilmeli ve üreticiler desteklenmelidir. Ülke genelinde fındık yetiştiriciliğinde iklim kaynaklı herhangi bir olumsuzluk yaşanmadığı takdirde mevcut üretim alanlarından yaklaşık 1.000.000 ton civarında ürün alma potansiyeli bulunmaktadır. Günümüzde, dünya piyasalarında güçlü bir fındık talebi olmasına rağmen diğer ülkelerin fındık üretimi de giderek artmaktadır. Bu nedenle, yeni pazar arayışları ve dünyaya açılan markaların geliştirilmesi her zaman gündemde olacaktır. Bu kapsamda, bahçelerin sulanması, toprakta su muhafazası ve eğimli alanların teraslanması daha çok gündeme gelecektir. Hasat sonrasında ise fındık kurutma makinelerinin hızla yaygınlaşacağı ve yerli makine

üretimine artacağı öngörülmektedir (Erdoğan, 2018). Sonuç olarak, Düzce ili fındık alanlarında yaşanan problemler ülke genelinde tüm fındık üretim bölgelerinde karşılaşılan sorunlara benzerdir. Üreticilerin fındık konusunda geleneksel bilgileriyle hareket etmeleri üretimde önemli sorunlara yol açmaktadır. Teknik desteklerin artması, bu konudaki eksikliklerin giderilmesini sağlayacaktır. Ülkemizin fındık üretiminde dünyadaki konumunu koruyabilmesi üretimde verim ve kalitenin artırılması ile mümkündür. Bunun için üreticilerin desteklenmelerine devam edilmelidir.

Kaynaklar

- Anonim, 2021a. Faostat database search results, <http://www.fao.org>. (Erişim tarihi:01.11.2023)
- Anonim, 2021b. www.duzce.tarimorman.gov.tr. (Erişim tarihi:01.11.2023)
- Anonim,2022. Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK, Ankara. (Erişim tarihi:01.11.2023)
- Erdoğan, 2018. Fındık: yetiştiricilik, sorunlar, öneriler ve yenilikler. TÜRKTOB Dergisi 2018 Sayı: 27 Sayfa: 4-10
- Harman, 2013. Karadeniz Bölgesi'ndeki endemik tarım ürünleri: fındık, çay ve kivi'nin üretimi, pazarlanması ve tüketimi. Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Karadeniz, T., Bostan, S.Z., Tuncer, C., Tarakçıoğlu, C., 2008. Fındık Yetiştiriciliği. Bilimsel Yayınlar Serisi Yayın No: 1, Ordu.
- Özbek, S., 1978. Özel Meyvecilik. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayınları: 28, Ders Kitabı: 11, Adana, 486s.
- Özdemir, Ü., Bekdemir, Ü., Kayserili, A., 2007. Batı Karadeniz' de Fındık Tarımı. Karadeniz'de Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu.

Atıf Şekli: Ünver, H., 2024. Düzce İli Fındık Yetiştiriciliği. *MAS Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 9(1): 28-34.

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10613104>.

To Cite: Ünver, H., 2024. Hazelnut Growing in Düzce Province. *MAS Journal of Applied Sciences*, 9(1): 28-34.

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10613104>.
